

**ДЕРЖАВНА ФІСКАЛЬНА СЛУЖБА УКРАЇНИ
УНІВЕРСИТЕТ ДЕРЖАВНОЇ ФІСКАЛЬНОЇ СЛУЖБИ УКРАЇНИ**

ТРЕККЕ АРТЕМ СЕРГІЙОВИЧ

УДК 343.137

**КРИМІНАЛЬНЕ ПРОВАДЖЕННЯ НА ПІДСТАВІ УГОДИ
ПРО ВИЗНАННЯ ВИНУВАТОСТІ**

12.00.09 – кримінальний процес та криміналістика; судова експертиза;
оперативно-розшукова діяльність

**Автореферат дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата юридичних наук**

Ірпінь – 2018

Дисертацією є рукопис

Робота виконана на кафедрі цивільного, господарського і адміністративного права та правоохоронної діяльності Інституту права та суспільних відносин Відкритого міжнародного університету розвитку людини «Україна»

Науковий керівник

доктор юридичних наук, професор,
заслужений юрист України

Татаров Олег Юрійович,

Адвокатське об'єднання «Татаров Фаринник Головка»,
керуючий партнер

Офіційні опоненти:

доктор юридичних наук, професор,

Кислий Анатолій Михайлович,

ПрАТ «Вищий навчальний заклад

«Міжрегіональної Академії управління персоналом»,

професор кафедри управління безпекою

правоохоронної та антикорупційної діяльності

кандидат юридичних наук

Забарний Максим Михайлович,

Головне управління ДФС у м. Києві,

начальник п'ятого слідчого відділу

розслідування кримінальних проваджень

слідчого управління фінансових розслідувань

Захист відбудеться «21» грудня 2018 року о 12⁰⁰ на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 25.855.03 в Університеті державної фіскальної служби України за адресою: 08205, Київська область, м. Ірпінь, вул. Університетська, 31

З дисертацією можна ознайомитись в бібліотеці Університету державної фіскальної служби України за адресою: 08205, Київська область, м. Ірпінь, вул. Університетська, 31

Автореферат розісланий «20» листопада 2018 р.

Учений секретар

спеціалізованої вченої ради

І.В. Грицюк

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. Правова регламентація інституту укладення угод про визнання винуватості суттєво розширила межі впливу кримінального та кримінального процесуального законодавства в протидії окремим кримінальним правопорушенням. Визначена кримінальним процесуальним законом можливість досягнення консенсусу між підозрюваним чи обвинуваченим і прокурором стала поширеним та ефективним альтернативним способом вирішення кримінально-правових конфліктів.

Сьогодні простежується позитивна динаміка застосування угод про визнання винуватості. Зокрема, станом на 2017 р. органами прокуратури кожен восьмий обвинувальний акт направлено до суду з угодами про примирення або визнання винуватості (721, або 12,6 %); майже кожен п'ятнадцятий (8 007, або 6,5 %) обвинувальний акт скеровано до суду з угодами про визнання винуватості органами поліції; для органів Державної фіскальної служби України цей показник складає – 408 з 813 (або 50,2 %), а для органів Служби безпеки України – 241 (або 22,8 %) відповідно.

Однак норми КПК України, що регламентують процесуальний порядок здійснення кримінального провадження на підставі угоди про визнання винуватості, не можна охарактеризувати як усталені. У пошуках правових резервів підвищення впливу даного інституту на стримування злочинності постійно ведуться наукові дискусії, вносяться законопроекти із вдосконалення нормативного забезпечення укладення та затвердження угоди про визнання винуватості. Активне наукове дослідження проблем застосування зазначеного інституту виявило численні недоліки в його правовому регулюванні й різноманітні пропозиції щодо його вдосконалення. Зокрема, залишаються невирішеними питання, пов'язані з: обсягом взаємних прав та обов'язків сторін при укладенні та затвердженні угоди про визнання винуватості; гарантіями прав та законних інтересів потерпілого, юридичних осіб у таких кримінальних провадженнях; судовим розглядом зазначених погоджувальних процедур; правовими наслідками невиконання угоди про визнання винуватості тощо.

Наявність окреслених проблемних питань, які потребують науково обґрунтованих відповідей, дає підстави стверджувати, що інститут укладення угод про визнання винуватості залишається актуальним і потребує подальшого вдосконалення.

Теоретико-правову основу дослідження становлять праці таких вітчизняних учених: Ю. П. Аленін, В. І. Бояров, Г. П. Власова, А. Ф. Волобуєв, В. І. Галаган, Н. В. Глинська, І. В. Гловюк, В. Г. Гончаренко, М. І. Гошовський, Ю. М. Грошевий, М. М. Забарний, П. М. Каркач, А. М. Кислий, Т. В. Корчева, Є. О. Курта, О. П. Кучинська, В. В. Лисенко, Л. М. Лобойко, Є. Д. Лук'янчиков, В. Т. Маляренко, О. Р. Михайленко, М. М. Михеєнко, Н. В. Никитченко, В. Т. Нор, М. А. Погорецький, П. В. Пушкар, Д. Б. Сергєєва, І. О. Сопронюк, С. М. Стахівський, М. С. Строгович, О. Ю. Татаров, В. М. Тertiшник, В. В. Тищенко, І. В. Тітко, В. В. Топчій, В. М. Трофименко, А. Р. Туманянц,

Л. Д. Удалова, В. І. Фаринник, О. З. Хотинська-Нор, В. П. Шибіко, О. Г. Шило, М. Є. Шумоло, В. М. Юрчишин, О. Г. Яновська та ін.

Окремі аспекти досліджуваної тематики розглядали вчені-процесуалісти у своїх дисертаційних роботах, близьких за тематикою до даного дослідження: В. А. Шкелебей «Угоди про примирення й визнання винуватості в кримінальному процесі України та інших країн: порівняльний аналіз» (Київ, 2012); Є. В. Повзик «Правові наслідки визнання підозрюваним, обвинуваченим своєї вини: порівняльно-правове дослідження» (Харків, 2013); Р. В. Новак «Кримінальне провадження на підставі угод в Україні» (Харків, 2015); О. О. Лесяк «Угода про визнання винуватості у кримінальному процесі України» (Київ, 2015); Г. Ю. Саєнко «Провадження на підставі угод у кримінальному процесі України» (Київ, 2017); П. В. Холодило «Кримінальне провадження на підставі угод про визнання винуватості» (Київ, 2017); Г. Є. Тюрін «Організаційно-правові основи участі прокурора у кримінальному провадженні на підставі угод» (Харків, 2017); І. О. Кісліцина «Роль прокурора у кримінальному провадженні на підставі угод про визнання винуватості: питання теорії і практики» (Одеса, 2018).

Перелічені праці присвячені, головним чином, укладенню угод про визнання винуватості, які досліджуються або в контексті розгляду інших теоретико-прикладних проблем, або ж з позиції прокурорської практики. Натомість, як у доктрині кримінального процесуального права, так і в практичній діяльності судових та правоохоронних органів актуальними залишаються питання: сутності угоди про визнання винуватості; правового становища та гарантій дотримання прав потерпілого, юридичних осіб при укладенні таких угод; про заходи безпеки, які застосовуються щодо підозрюваного, обвинуваченого, який уклав угоду (його родичів і близьких осіб); про повноваження суду та прокурора у вирішенні клопотання підозрюваного, обвинуваченого про укладення угоди тощо.

Викладені обставини зумовили вибір теми дисертаційного дослідження та її актуальність.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертацію виконано відповідно до Стратегії національної безпеки України, затвердженої Указом Президента України від 26 травня 2015 р. № 287/2015, Національної стратегії у сфері прав людини, затвердженої Указом Президента України від 25 серпня 2015 року № 501/2015, Плану заходів з реалізації Національної стратегії у сфері прав людини на період до 2020 року, затвердженого розпорядженням Кабінету Міністрів України від 23 листопада 2015 р. № 1393-р. Обраний напрям дослідження узгоджується з положеннями Концепції реформування кримінальної юстиції в Україні, затвердженої Указом Президента України 08 квітня 2008 р. № 311/2008.

Тему дисертації затверджено Вченою радою Відкритого міжнародного університету розвитку людини «Україна» 01 липня 2014 р. (протокол № 3).

Мета і задачі дослідження. Метою дисертаційного дослідження є вирішення наукового завдання щодо розробки теоретичних, нормативних і практичних рекомендацій, спрямованих на вдосконалення інституту кримінального провадження на підставі угоди про визнання винуватості.

Мета дисертаційного дослідження зумовила постановку й необхідність

вирішення наступних задач:

- розкрити стан наукової розробки інституту кримінального провадження на підставі угоди про визнання винуватості;
- визначити методологію проведення досліджень проблем здійснення кримінального провадження на підставі угоди про визнання винуватості;
- узагальнити зарубіжний досвід укладення угоди про визнання винуватості;
- з'ясувати поняття та розкрити зміст угоди про визнання винуватості;
- визначити підстави та процесуальний порядок укладення угоди про визнання винуватості;
- розкрити зміст угоди про визнання винуватості як документа та охарактеризувати обставини, що враховуються при укладенні;
- визначити особливості порядку здійснення судового провадження на підставі угоди про визнання винуватості;
- охарактеризувати наслідки невиконання угоди про визнання винуватості;
- сформулювати пропозиції щодо удосконалення нормативного регулювання кримінального провадження на підставі угоди про визнання винуватості.

Об'єктом дослідження є суспільні відносини, що виникають у кримінальному провадженні на підставі угоди про визнання винуватості.

Предметом дослідження є кримінальне провадження на підставі угоди про визнання винуватості.

Методи дослідження. Методологічним підґрунтям наукового дослідження є сукупність філософських, загальнонаукових та спеціальних методів наукового пізнання. За допомогою *діалектичного методу пізнання* поглиблено понятійний апарат, з'ясовано поняття, зміст, підстави та процесуальний порядок укладення угоди про визнання винуватості, а також наслідки укладення, затвердження та невиконання угоди про визнання винуватості (підрозділи 1.3–3.2). Використання *історичного і порівняльно-правового методів* дозволило простежити в історичному аспекті окремі процеси, пов'язані з розвитком інституту угод про визнання винуватості, дослідити зарубіжний досвід здійснення договірних процедур у кримінальному провадженні (підрозділи 1.1, 1.3). Метод *функціонального аналізу* дав змогу розглянути особливості використання повноважень прокурора (підрозділи 2.1–3.1), а також суду у кримінальному провадженні на підставі угоди (підрозділи 3.1–3.2). Методи *правового моделювання та правового прогнозування* застосовано при конструюванні оптимальної моделі діяльності прокурора щодо укладення, затвердження та оскарження угоди про визнання винуватості (підрозділи 2.1–3.2). Метод *узагальнення* застосовано при підведенні підсумків за результатами дослідження окремих проблем, що стосуються укладення угод про визнання винуватості (підрозділи 1.3–3.2). *Статистичний* метод дозволив зробити висновки про стан укладення, затвердження (відмови у затвердженні), оскарження угод про визнання винуватості (підрозділи 2.1–3.2). *Соціологічні* методи (анкетування) застосовувалися під час опитування слідчих, прокурорів, суддів та адвокатів за

спеціально розробленою анкетною щодо з'ясування ефективності функціонування інституту угод про визнання винуватості (підрозділи 1.3–3.2). Всі методи дослідження використовувалися у взаємозв'язку, що забезпечило переконливість і достовірність наукових результатів.

Емпіричну базу дослідження, що забезпечує обґрунтованість і достовірність викладених у дисертації наукових положень, висновків та рекомендацій, склали дані офіційної статистики щодо укладених та затверджених угод про визнання винуватості (звіти та узагальнення Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ, практики Європейського суду з прав людини) за період з 2014 по 2018 рр., дані опитування 246 респондентів (45 слідчих, 73 прокурорів, 76 суддів та 52 адвокатів), проведеного у Волинській, Житомирській, Закарпатській, Івано-Франківській, Кіровоградській, Львівській, Рівненській областях, а також практичний досвід адвокатської діяльності дисертанта у зазначених категоріях кримінальних проваджень.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в тому, що дисертація є комплексним монографічним дослідженням проблем здійснення кримінального провадження на підставі угоди про визнання винуватості у кримінальному провадженні України. Наукову новизну результатів проведеного дослідження можна конкретизувати в таких положеннях та висновках:

вперше:

– запропоновано передбачити можливість оскарження стороною захисту до вищестоящего прокурора постанови прокурора про відмову в укладенні угоди про визнання винуватості за умови, якщо укладення угоди ініційовано підозрюваним чи його захисником на стадії досудового розслідування;

– аргументовано позицію щодо необхідності доповнення ч. 4 ст. 469 КПК України положенням, відповідно до якого за умови, коли здійснюється кримінальне провадження щодо юридичної особи, обов'язковою умовою укладення угоди про визнання винуватості з підозрюваним, обвинуваченим, який діяв в її інтересах, є відшкодування такою юридичною особою заподіяної шкоди державним чи суспільним інтересам;

– обґрунтовано необхідність обов'язкового залучення до участі у кримінальному провадженні представника потерпілого за умови укладення угоди про визнання винуватості, умовою якої є письмова згода потерпілого, коли волевиявлення потерпілого об'єктивно не може бути з'ясоване з огляду на його важкий фізіологічний стан;

– розроблено авторський механізм затвердження угоди про визнання винуватості у режимі відеоконференції в порядку дистанційного провадження за безпосередньої присутності обвинуваченого у приміщенні, яке відповідно до міжнародно-правових договорів є територією України (посольства, консульства тощо), й за умови завчасного ознайомлення обвинуваченого з правами та обов'язками з метою їх представлення суду на момент розгляду питання про затвердження угоди про визнання винуватості;

удосконалено:

– поняття угоди про визнання винуватості як процесуально оформленої

домовленості, яка укладається, з одного боку, прокурором з метою оптимізації процесу виявлення, припинення, розслідування та запобігання кримінальних правопорушень, а з іншого – підозрюваним, обвинуваченим, який надає кримінально-релевантну інформацію про вчинені ним та іншими особами кримінальні правопорушення, а також іншу допомогу правоохоронним органам з метою мінімізації негативних правових наслідків для нього за вчинений злочин, в обмін на узгоджене покарання;

– положення щодо необхідності розглядати «угоду про визнання винуватості» у двох значеннях: 1) змістовному – як досягнутої між сторонами домовленості з усіх принципових питань, що визначають обґрунтованість її застосування; 2) формально-визначеному – як документа, що посвідчує цю домовленість;

– положення про доцільність законодавчого закріплення обов'язку слідчого, який здійснює досудове розслідування у кримінальному провадженні, передачі прокурору внесеного підозрюваним клопотання про укладення угоди про визнання винуватості;

– наукові ідеї щодо необхідності доповнення КПК України положеннями щодо порядку і умов застосування заходів безпеки у кримінальному провадженні на підставі угоди про визнання винуватості за умови викриття підозрюваним чи обвинуваченим іншої особи у вчиненні злочину або викриття підозрюваним, який не є організатором, інших учасників організованої групи чи злочинної організації чи інших злочинів, вчинених цією групою або організацією;

дістали подальшого розвитку:

– теоретичні погляди щодо передумов виникнення, розвитку та удосконалення інституту провадження на підставі угод про визнання винуватості;

– обґрунтування наукової позиції, згідно з якою суб'єктами правовідносин з укладення угоди про визнання винуватості у вузькому розумінні виступають підозрюваний (обвинувачений) та прокурор; у широкому значенні ними можуть бути захисник і законний представник підозрюваного (обвинуваченого), потерпілий, представник потерпілого, представник юридичної особи, щодо якої здійснюється провадження у визначених законом випадках, перекладач, а також суд, який розглядає справу по суті;

– розуміння мети укладення угоди про визнання винуватості з урахуванням інтересів її сторін: 1) швидкого вирішення кримінального конфлікту, 2) визнання підозрюваним чи обвинуваченим своєї вини у вчиненні кримінального правопорушення та 3) процесуальної компенсації;

– наукові ідеї щодо необхідності передбачення в КПК України права на оскарження ухвали суду про відмову у затвердженні угоди про визнання винуватості особами, інтересів яких вона стосується – прокурору, обвинуваченому, його захиснику, законному представнику.

Практичне значення одержаних результатів полягає в тому, що сформульовані та викладені в роботі положення, висновки та пропозиції є певним внеском у розвиток науки кримінального процесу та використовуються у:

- *законодавчій діяльності* – для удосконалення норм чинного кримінального процесуального законодавства України, якими регламентовано

процесуальний порядок укладення та затвердження угоди про визнання винуватості (акт впровадження результатів дисертаційного дослідження у законотворчу діяльність Верховної Ради України від 29 січня 2018 р.);

– *практичній діяльності* – при розробці та удосконаленні відомчих нормативно-правових актів, підготовці посібників, методичних рекомендацій з питань укладення угоди про визнання винуватості, а також під час проведення занять в системі службової підготовки (акт впровадження Головного слідчого управління Національної поліції України від 22 січня 2018 р.);

– *освітньому процесі* – під час підготовки лекцій, навчальних програм, тестових завдань, а також при проведенні різних видів занять з дисциплін «Кримінальний процес», «Актуальні проблеми кримінального процесу України» (акт впровадження в освітній процес Національної академії внутрішніх справ від 25 січня 2018 р.).

Апробація результатів дисертації. Основні положення та результати дослідження оприлюднено у виступах на науково-практичних конференціях: «Юридичні наукові дискусії як фактор сталого розвитку правової доктрини та законодавства» (м. Київ, 2017 р.); «Особливості розвитку законодавства України у контексті євроінтеграційних процесів» (м. Харків, 2017 р.); «Реформування національного та міжнародного права: перспективи та пріоритети» (м. Одеса, 2018 р.); «Правові системи суспільства: сучасні проблеми та перспективи розвитку» (м. Львів, 2018 р.).

Публікації. Основні наукові результати дисертації викладені у 9 наукових публікаціях: 5 статтях у наукових фахових юридичних виданнях, у тому числі 1 у виданні іншої держави, та 4 тез у збірниках доповідей на науково-практичних конференціях.

Структура та обсяг дисертації. Робота складається зі вступу, трьох розділів, що містять вісім підрозділів, висновків, списку використаних джерел, додатків. Загальний обсяг дисертації становить 247 сторінок, із них основний текст – 190 сторінок, список використаних джерел – 34 сторінки (330 найменувань) та 5 додатків на 23 сторінках.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У **вступі** обґрунтовується актуальність обраної теми дослідження, розкриваються стан наукового дослідження проблеми та зв'язок роботи з науковими програмами, планами й темами, визначаються мета, задачі, об'єкт і предмет дослідження, розкривається методологічна основа дисертації, сформульовано основні теоретичні положення, що характеризують наукову новизну, їх наукове та практичне значення, наведено дані щодо апробації результатів дослідження.

Розділ 1 «Теоретико-правові основи здійснення кримінального провадження на підставі угоди про визнання винуватості» складається з трьох підрозділів.

У *підрозділі 1.1 «Стан наукової розробки інституту кримінального провадження на підставі угоди про визнання винуватості»* отримано загальне

уявлення про фактичний стан наявних наукових розробок з означеної проблематики, з'ясовано теоретичні погляди щодо передумов виникнення, розвитку та удосконалення інституту провадження на підставі угод про визнання винуватості.

Проаналізовано напрацювання вчених, які використані як методологічна основа дослідження, зокрема, щодо процесуального порядку укладення угоди про визнання винуватості; обставин, які враховуються при її укладенні; особливостей порядку здійснення судового провадження на підставі угоди про визнання винуватості; правових наслідків затвердження угоди про визнання винуватості, а також щодо наслідків її невиконання.

Дослідження генезису наукових досліджень щодо виокремлених погоджувальних процедур дало змогу здійснити їх періодизацію на ті, які були здійснені: 1) до реформування кримінального процесуального законодавства; 2) після прийняття у 2012 році КПК України. Наголошується, що саме цю подію слід вважати точкою відліку для «модифікованого» інституту провадження на підставі угод про визнання винуватості.

Аналіз сучасної правозастосовної практики та існуючий науковий доробок щодо реалізації інституту угод про визнання винуватості, спонукав до висновку про актуальність і необхідність подальшого наукового дослідження проблем, пов'язаних з дотриманням прав підозрюваного, обвинуваченого, потерпілого, юридичних осіб при укладенні таких угод; діяльністю суду та сторін укладення угоди про визнання винуватості на судових стадіях кримінального процесу. Це дозволило забезпечити комплексний підхід до вирішення завдань дослідження, пов'язаного зі здійсненням кримінального провадження на підставі угоди про визнання винуватості.

У підрозділі 1.2 *«Методологія проведення досліджень проблем здійснення кримінального провадження на підставі угоди про визнання винуватості»* проаналізовано методологічні засади наукового розроблення проблем здійснення кримінального провадження на підставі угоди про визнання винуватості.

Для аналізу предмета дослідження обрано комплекс методів. Встановлено, що методологічною основою дослідження теоретичних та практичних проблем здійснення кримінального провадження на підставі угоди про визнання винуватості стали: філософські методи (діалектичний та герменевтичний); загальнонаукові методи (формальної логіки - аналізу, синтезу, індукції, дедукції, узагальнення, моделювання, класифікації, історичний; порівняння); спеціально-наукові (формально-юридичний та порівняльно-правовий) і міждисциплінарні методи (соціологічний та статистичний). Зокрема, для предметної аргументації актуальності дисертаційного дослідження, використано як статистичний метод пізнання процесуальних дій прокурора, суду в кримінальному процесі України, так і формально-юридичний метод, які дозволили автору окреслити зміст досліджуваної проблематики, а також визначити її об'єкт, предмет, мету і задачі дослідження.

У процесі виконання дослідження проблем здійснення кримінального провадження на підставі угоди про визнання винуватості використані й інші методи наукового пізнання у їх взаємозв'язку і взаємозалежності, метою чого є забезпечення обґрунтованості та переконливості наукових результатів.

У підрозділі 1.3 *«Зарубіжний досвід укладення угоди про визнання*

винуватості» здійснено аналіз положень кримінального процесуального законодавства та правозастосовної практики зарубіжних країн у контексті означеного предмету дослідження.

Встановлено, що англо-американська модель, в межах якої укладення угоди про визнання винуватості слугує проявом теорії відновної юстиції, - є альтернативним способом вирішення кримінально-правового конфлікту, тому, зазвичай, не має чіткого законодавчого закріплення (США, Сполучене Королівство Великої Британії та Північної Ірландії, Уельс, Австралія та ін.). Водночас, континентальна модель, в межах якої угода про визнання винуватості є процесуальним інститутом і, як правило, закріплена в законодавстві, втілює собою одну з можливих альтернатив кримінальному переслідуванню (Французька та Португальська Республіка, ФРН, Королівства Іспанії, Данії, Норвегії, Україна та ін.).

На підставі аналізу положень законодавства означених вище країн зроблено висновок, що в світовій практиці (за винятком країн англо-американської правової системи, в якій роль інституту угоди досить значна і про обмеження не йдеться взагалі) переважає підхід, за яким кримінально-правові заохочення, зокрема, пом'якшення покарання, навіть в обмін на певну корисну інформацію, допустиме лише щодо не тяжких злочинів, а ліберальні тенденції щодо тяжких та особливо тяжких злочинів неприпустимі.

Спільною рисою національного законодавства та законодавства інших країн континентальної правової системи можна вважати отримання підозрюваними (обвинуваченими) зменшення обвинувачення або пом'якшення покарання в обмін на визнання винуватості, які мають місце до судового розгляду, або у зв'язку з тісною співпрацею зі слідчими органами.

Розділ 2 «Поняття, підстави та процесуальний порядок укладення угоди про визнання винуватості» складається з трьох підрозділів.

У підрозділі 2.1 *«Поняття та сутність угоди про визнання винуватості»* з'ясовано поняття та зміст вказаного виду договірних відносин у кримінальному провадженні.

У зв'язку з тим, що правова категорія «угода про визнання винуватості» кримінальному процесуальному законодавству відома порівняно недавно, та зважаючи на відсутність у КПК України легального визначення угоди, з метою усвідомлення сутності зазначеного правового інституту, визначено його зміст та ознаки, з'ясовано правову природу цих договірних правовідносин.

Дисертант зазначає, що угоду про визнання винуватості слід розглядати у двох значеннях: 1) змістовному, як досягнута між сторонами домовленість з усіх принципових питань, що визначають обґрунтованість застосування даного інституту; 2) формально-визначеному – як документ, що посвідчує цю домовленість.

Встановлено, що юридичний зміст (сутність) угоди про визнання винуватості складають такі його компоненти як мета укладення угоди, взаємні права та обов'язки сторін, предмет угоди. Враховуючи інтереси обидвох сторін укладення угоди про визнання винуватості, визначено, що їх метою є: 1) швидке вирішення кримінального конфлікту, 2) визнання підозрюваним чи обвинуваченим своєї вини у вчиненні кримінального правопорушення та 3) процесуальна компенсація.

Аналіз нормативно-правової регламентації угоди про визнання винуватості спонукав до висновку, що суб'єктами правовідносин з укладення угоди про визнання винуватості у вузькому значенні виступають: з одного боку - особа, яка підозрюється (обвинувачується) у вчиненні кримінального правопорушення, а з іншого - прокурор (котрий виступає і стороною угоди та, одночасно, представляє інтереси публічного обвинувачення в кримінальному провадженні). В широкому значенні учасниками таких правовідносин можуть бути захисник та законний представник підозрюваного (обвинуваченого), потерпілий, представник потерпілого, представник юридичної особи (у визначених законом випадках), перекладач, а також суд, який розглядає справу по суті.

Наголошено на тому, що предметом відповідних домовленостей при укладенні угоди про визнання винуватості є умови реалізації кримінальної відповідальності, а не її застосування і особливості призначення покарання.

З урахуванням наукових поглядів щодо розуміння угоди про визнання винуватості, а також юридичного змісту (сутності) досліджуваної категорії та її ознак, угоду про визнання винуватості визначено як процесуально оформлену домовленість, яка укладається, з одного боку, прокурором з метою оптимізації процесу виявлення, припинення, розслідування та запобігання кримінальних правопорушень, а з іншого – підозрюваним, обвинуваченим, який надає кримінально-релевантну інформацію про вчинені ним та іншими особами кримінальні правопорушення, а також іншу допомогу правоохоронним органам з метою мінімізації негативних правових наслідків для нього за вчинений злочин, в обмін на узгоджене покарання;

Визначено основні ознаки юридичного змісту (сутності) угоди про визнання винуватості: укладається в установленому законом порядку (гл. 35 КПК України); двосторонній характер (її сторонами є прокурор і підозрюваний (обвинувачений); наявність відповідних правовідносин між сторонами кримінального провадження; письмова форма; є правозастосовним актом; може бути ініційована на різних стадіях, етапах кримінального провадження.

У підрозділі 2.2 «Підстави та процесуальний порядок укладення угоди про визнання винуватості» здійснено аналіз положень, які визначають підстави та процедуру означених домовленостей.

У зв'язку із тим, що чинний КПК України прямо не передбачає підстави укладення угоди про визнання винуватості, запропоновано тезу, що з-поміж усіх обставин, які супроводжують процесуальний порядок укладення та затвердження таких взаємних домовленостей, для визначення тих із них, які є підставами для укладення таких угод варто керуватись принципом «тут і зараз». Тобто, визначити ті з них, наявність яких буде достатньою на момент вирішення питання про укладення угоди про визнання винуватості: 1) вчинення особою кримінального правопорушення, що належать до певної категорії; 2) визнання особою вини у вчиненні кримінального правопорушення, щодо якого укладається угода; 3) згода сторін на укладення угоди.

Обґрунтовано доцільність законодавчого закріплення обов'язку слідчого, який здійснює досудове розслідування у кримінальному провадженні, передачі

прокурору ініційованого підозрюваним клопотання про укладення угоди про визнання винуватості (ч. 2 ст. 469 КПК України). Зазначено, що наявність закріплення такого обов'язку сприятиме гарантуванню прав особи, яка висловила бажання сприяти у розслідуванні цього та інших кримінальних правопорушень.

На підставі даних опитування прокурорів, суддів та адвокатів (72 %) обґрунтовано необхідність доповнення ст. 58 КПК України положенням щодо доцільності залучення представника потерпілого до участі у кримінальному провадженні, в якому для укладення угоди потрібна письмова згода потерпілого, коли волевиявлення потерпілого об'єктивно не може бути з'ясоване з огляду на його важкий фізіологічний стан (аменція, акінетичний мутизм, апалічний синдром, сопор, кома та летаргія).

За результатами аналізу судових рішень виявлено, що у кримінальному провадженні щодо кримінальних правопорушень, внаслідок яких шкода завдана державним чи суспільним інтересам або правам та інтересам окремих осіб, у яких беруть участь потерпілий або потерпілі, у 86% потерпілих інтерес у кримінальному провадженні обмежується виключно матеріальними (компенсаційними) міркуваннями, пов'язаними з відшкодуванням завданої кримінальним правопорушенням шкоди.

Систематизувавши точки зору науковців щодо змісту початкового етапу кримінального провадження на підставі угод про визнання винуватості, зроблено висновок, що він включає у себе такі складові: 1) встановлення підстав для укладення угоди про визнання винуватості; 2) ініціювання укладення угоди про визнання винуватості; 3) безпосереднє укладення угоди про визнання винуватості (уточнення позиції сторін, складання тексту угоди, внесення відповідних виправлень у текст, роз'яснення прокурором наслідків невиконання угоди, виготовлення остаточного варіанту угоди, ознайомлення підозрюваного (обвинуваченого) з її змістом; 4) направлення прокурором обвинувального акту з підписаною сторонами угодою про визнання винуватості до суду.

Доведено, що законодавча регламентація права звернення підозрюваного чи обвинуваченого з письмовим клопотанням про укладення угоди про визнання винуватості слугуватиме запорукою прийняття обґрунтованого процесуального рішення за результатами розгляду такого клопотання, поданого підозрюваним (обвинуваченим). Також на підставі аналізу слідчо-прокурорської практики та проведеного опитування (54 %) обґрунтовано доцільність прийняття прокурором рішення про укладення угоди про визнання винуватості, або винесення мотивованої постанови про відмову в укладенні угоди про визнання винуватості, у разі звернення підозрюваного чи обвинуваченого з відповідним клопотанням. Запропоновано внесення відповідних законодавчих змін до ч. 6 ст. 469 КПК України «Ініціювання та укладення угоди».

Відстоюється позиція, що у випадку обов'язкової участі перекладача у кримінальному провадженні на підставі угоди про визнання винуватості, прокурору слід складати та направляти до суду два примірники угоди про визнання винуватості, один з яких – на рідній мові підозрюваного, обвинуваченого, який підписується перекладачем (ч. 4 ст. 29 КПК України). На переконання автора, саме

таке вирішення цього питання забезпечуватиме дотримання прав та захист інтересів підозрюваного, обвинуваченого, сприятиме його обізнаності щодо обов'язків, покладених на нього угодою про визнання винуватості.

Аналіз практики застосування угоди про визнання винуватості спонукав до висновку про вдосконалення даного правового інституту в частині підвищення рівня захисту та гарантій безпеки особи, яка уклала угоду про визнання винуватості. З цією метою доведено необхідність доповнення КПК України відповідною статтею 476-1, яка б безпосередньо встановлювала порядок і умови застосування заходів безпеки у кримінальних провадженнях на підставі угод про визнання винуватості. Це стане реальною гарантією з одного боку захисту підозрюваного, обвинуваченого, членів їх сімей та близьких родичів, а з іншого - сприятиме укладенню угоди про визнання винуватості і, як наслідок, розкриттю та розслідуванню групових кримінальних правопорушень.

У підрозділі 2.3 «Зміст угоди про визнання винуватості та обставини, що враховуються при її укладенні» проаналізовано вимоги законодавства щодо змісту угоди про визнання винуватості як документу, а також обставини, які повинні бути викладені в ній.

На основі проведеного аналізу слідчої та судової практики, доведено доцільність викладення в угоді про визнання винуватості чітких формулювань щодо відповідних зобов'язань підозрюваного, обвинуваченого щодо способу та порядку відшкодування шкоди, завданої внаслідок вчинення кримінального правопорушення, які саме дії щодо сприяння має вчиняти підозрюваний чи обвинувачений, впродовж якого строку тощо. У випадку, коли до підозрюваного, обвинуваченого застосовано заходи безпеки, його обов'язки щодо співпраці у викритті кримінального правопорушення, вчиненого іншою особою можуть бути викладені додатковою угодою, яка підлягає засекречуванню та є додатком до основної. На думку автора, дотримання зазначених вимог значно підвищить ефективність застосування цього інституту, стане додатковою гарантією дотримання прав потерпілого (у разі його наявності), а також у вирішенні завдань кримінального судочинства.

Наголошено на розмежуванні правових наслідків укладення угоди про визнання винуватості і звільнення особи від кримінальної відповідальності на підставі дійового каяття. Якщо укладення угоди про визнання винуватості передбачає призначення узгодженого сторонами виду і міри покарання (наявна кримінальна відповідальність у дещо зменшеному обсязі), то звільнення особи від кримінальної відповідальності в порядку ст. 45 КК України передбачає відмову держави від покарання особи, а також від покладання на неї визначених обмежень.

Аналіз змісту угоди про визнання винуватості як документу спонукав до висновку, що угода про визнання винуватості містить як обов'язкові, так факультативні складові. До обов'язкових елементів змісту угоди віднесено: зазначення сторін угоди; формулювання підозри чи обвинувачення та його правова кваліфікація; істотні для відповідного кримінального провадження обставини; беззастережне визнання підозрюваним, обвинуваченим своєї винуватості у вчиненні кримінального правопорушення; узгоджене покарання та згода на його призначення;

наслідки укладення та невиконання угоди.

До факультативних (субсидіарних) елементів змісту угоди про визнання винуватості автор відносить обов'язки підозрюваного, обвинуваченого щодо співпраці у викритті кримінального правопорушення, вчиненого іншою особою.

Розділ 3 «Процесуальний порядок затвердження та наслідки невиконання угоди про визнання винуватості» складається з двох підрозділів.

У підрозділі 3.1 «Особливості порядку здійснення судового провадження на підставі угоди про визнання винуватості» розглянуто специфіку організації діяльності учасників судового провадження на підставі угоди про визнання винуватості, проаналізовано положення КПК України, що складають зміст такої процедури.

Вказано, що з огляду на регламентовану у КПК України можливість укласти угоду про визнання винуватості у разі надання всіма потерпілими письмової згоди прокурору на укладення ним угоди з підозрюваним, обвинуваченим, логічним видається наділення відповідними правами потерпілого й у судовому засіданні. Адже, після укладення угоди, потерпілий з певних об'єктивних причин може відмовитись від погодження, наданого при укладенні угоди. З огляду на це, ч. 4 ст. 474 КПК України слід доповнити абзацом 2 у такій редакції: «Перед ухваленням рішення про затвердження угоди про визнання винуватості суд під час судового засідання повинен з'ясувати в потерпілого, чи розуміє він суть наданої ним письмової згоди прокурору на укладення угоди про визнання винуватості».

Аргументовано точку зору, що під час судового розгляду діяльність прокурора у кримінальному провадженні на підставі угод можна назвати діяльністю зі сприяння здійсненню правосуддя. Натомість, діяльність судді на цьому етапі, що полягає у перевірці угод на відповідність вимогам кримінального й кримінального процесуального законодавства, та за наявності підстав її затвердження чи відмови у затвердженні.

Акцентовано увагу на тому, що за наявності відповідного клопотання судам слід відмовляти у затвердженні угоди у разі, якщо її умови порушують права обвинуваченого; наявності у матеріалах кримінального провадження даних, які свідчать про медичний критерій неосудності обвинуваченого; очевидної неможливості виконання обвинуваченим покладених за угодою на нього обов'язків тощо.

Обґрунтовано доцільність передбачення в КПК статті 336-1 КПК України, яка б визначала процесуальний порядок дистанційного затвердження угоди про визнання винуватості у режимі відеоконференції. Окреслено особливості процесуального й організаційного характеру, визначено алгоритм дій учасників судового кримінального провадження.

У підрозділі 3.2 «Правові наслідки невиконання угоди про визнання винуватості» досліджено особливості контрольної діяльності прокурора за виконанням засудженим умов угоди про визнання винуватості, вимоги, що пред'являються до форми і змісту клопотання про скасування вироку, яким затверджена угода про визнання винуватості, процесуальний порядок, а також наслідки його розгляду.

На підставі аналізу матеріалів судової практики, а також наукової думки щодо означених кримінальних проваджень визначено заходи організаційного характеру в контрольній діяльності прокурора за виконанням засудженим умов угоди про визнання винуватості: здійснення нагляду за виконанням умов затвердженої судом угоди; звернення до суду, який затвердив відповідну угоду, з клопотанням про скасування вироку; участі у судовому провадженні за клопотаннями про скасування судом вироку про затвердження угоди про визнання винуватості.

Акцентовано увагу на тому, що у разі скасування вироку, яким затверджено угоду про визнання винуватості, ініційовану на стадії досудового розслідування, прокурор забезпечує проведення досудового розслідування в загальному порядку. У випадку скасування вироку, яким затверджено угоду про визнання винуватості, ініційовану на судових стадіях, суд здійснює розгляд кримінального провадження в загальному порядку.

ВИСНОВКИ

У дисертаційній роботі наведено теоретичне узагальнення й нове вирішення наукового завдання, що полягає у розкритті сутності, підстав і процедури здійснення: кримінального провадження на підставі угоди про визнання винуватості, на основі чого отримано нові обґрунтовані теоретичні та прикладні результати, найважливішими з яких є такі:

1. Аналіз сучасного стану наукового аналізу інституту кримінального провадження на підставі угоди про визнання винуватості засвідчив наявність низки дисертаційних досліджень з означеної проблематики (І. О. Кісліцина, О. О. Леляк, Р. В. Новак, Є. В. Повзик, Г. Ю. Саєнко, Г. Є. Тюрін, П. В. Холодило, В. А. Шкелебей). Водночас є необхідність дослідження проблеми кримінального провадження на підставі угоди про визнання винуватості як прояву диференціації кримінальної процесуальної форми в контексті з'ясування обсягу взаємних прав та обов'язків сторін при укладенні та затвердженні угоди про визнання винуватості; гарантій прав і законних інтересів потерпілого, юридичних осіб у таких кримінальних провадженнях; особливостей судового розгляду зазначених погоджувальних процедур; правових наслідків невиконання угоди про визнання винуватості тощо.

2. Методологія наукового дослідження теоретичних і практичних проблем здійснення кримінального провадження на підставі угоди про визнання винуватості – це система філософських, загальнонаукових, спеціально-наукових та міждисциплінарних методів пізнання, а саме: діалектичного, герменевтичного, аналізу, синтезу, індукції, дедукції, узагальнення, моделювання, класифікації, історичного, порівняння, формально-юридичного, порівняльно-правового, соціологічного та статистичного, використання яких у взаємозв'язку та взаємозалежності забезпечило об'єктивність отриманих висновків, а також обґрунтованість пропозицій щодо вдосконалення положень чинного кримінального процесуального законодавства.

3. Узагальнення зарубіжного досвіду укладення угоди про визнання

винуватості, а також аналіз законодавства зарубіжних країн з означених питань свідчить про спільність рис правової регламентації зазначених договірних процедур у національному законодавстві та законодавстві країн континентальної правової системи: отримання підозрюваними (обвинуваченими) зменшення обвинувачення або пом'якшення покарання в обмін на визнання винуватості, які мають місце до судового розгляду, або у зв'язку з тісною співпрацею з органами досудового розслідування. Перевагами використання таких процедур є істотне спрощення процедури розгляду кримінальних проваджень; зняття надмірного навантаження на правоохоронні органи та суди; скорочення розриву в часі між моментом вчинення кримінального правопорушення та прийняттям винесення судом остаточного рішення; співпраця підозрюваного, обвинуваченого з правоохоронними органами.

4. Угода про визнання винуватості – процесуально оформлена домовленість, яка укладається, з одного боку, прокурором з метою оптимізації процесу виявлення, припинення, розслідування та запобігання кримінальних правопорушень, а з іншого – підозрюваним, обвинуваченим, який надає кримінально-релевантну інформацію про вчинені ним та іншими особами кримінальні правопорушення, а також іншу допомогу правоохоронним органам з метою мінімізації негативних для нього правових наслідків за вчинений злочин, в обмін на узгоджене покарання. До ознак, які характеризують угоду про визнання винуватості та визначають її юридичний зміст (сутність), належать наступні: укладається в установленому законом порядку (гл. 35 КПК України); має двосторонній характер; наявність відповідних правовідносин між сторонами кримінального провадження; письмова форма; є правозастосовним актом; може бути ініційована на різних стадіях, етапах кримінального провадження.

5. Підставами укладення угоди про визнання винуватості є відповідні умови, наявність яких буде достатньою на момент вирішення питання про її укладення: 1) вчинення особою кримінального правопорушення, що належить до певної категорії; 2) визнання особою вини у вчиненні кримінального правопорушення, щодо якого укладається угода; 3) згода сторін на укладення угоди.

Процесуальний порядок укладення угоди про визнання винуватості, складається з комплексу визначених КПК України дій та рішень, які у своїй сукупності є складовою інституту кримінального провадження на підставі угоди про визнання винуватості, а саме: 1) встановлення підстав для укладення угоди про визнання винуватості; 2) ініціювання укладення угоди про визнання винуватості; 3) безпосереднє укладення угоди про визнання винуватості (уточнення позиції сторін, складання тексту угоди, внесення відповідних виправлень у текст, роз'яснення прокурором наслідків невиконання угоди, виготовлення остаточного варіанту угоди, ознайомлення підозрюваного (обвинуваченого) з її змістом); 4) направлення прокурором обвинувального акта з підписаною сторонами угодою про визнання винуватості до суду.

6. Угода про визнання винуватості як процесуальний документ, містить обов'язкові та факультативні складові. До обов'язкових елементів змісту угоди віднесено: зазначення сторін угоди; формулювання підозри чи обвинувачення та

його правова кваліфікація; істотні для відповідного кримінального провадження обставини; беззастережне визнання підозрюваним, обвинуваченим своєї винуватості у вчиненні кримінального правопорушення; узгоджене покарання та згода на його призначення; наслідки укладення та невиконання угоди. Факультативним елементом змісту угоди про визнання винуватості є зазначення обов'язків підозрюваного, обвинуваченого щодо співпраці у викритті кримінального правопорушення, вчиненого іншою особою. Необхідним є викладення в угоді чітких формулювань щодо відповідних зобов'язань підозрюваного, обвинуваченого: способу та порядку відшкодування шкоди, завданої внаслідок вчинення кримінального правопорушення, конкретні дії щодо сприяння підозрюваним чи обвинуваченим, упродовж якого строку тощо. Під час укладення угоди про визнання винуватості прокурором повинні враховуватись обставини, визначені ч. 1 ст. 470 КПК України.

7. Розгляд щодо угоди про визнання винуватості проводиться судом під час підготовчого судового засідання за обов'язкової участі сторін угоди з повідомленням інших учасників судового провадження. Під час судового розгляду діяльність прокурора у кримінальному провадженні на підставі угод спрямована на сприяння здійсненню правосуддя. Діяльність судді зі здійснення правосуддя на цьому етапі має контрольний характер і полягає у перевірці угоди на відповідність вимогам кримінального й кримінального процесуального законодавства. За результатами перевірки угоди на відповідність вимогам КПК України та / або закону суд: 1) ухвалює вирок, яким затверджує угоду і призначає узгоджену сторонами міру покарання, або 2) виносить ухвалу про відмову в укладенні угоди про визнання винуватості. Наслідком укладення та затвердження угоди про визнання винуватості для прокурора, підозрюваного чи обвинуваченого є обмеження їхнього права оскарження вироку, а для підозрюваного чи обвинуваченого також його відмова від здійснення окремих прав.

8. Невиконання умов угоди про визнання винуватості може проявлятися як у неналежному виконанні умов угоди, так і в ухиленні, або невиконанні з суб'єктивних чи об'єктивних причин засудженою особою взятих на себе зобов'язань. За наявності підстав вважати, що угода не виконується або виконується неналежним чином (за відсутності об'єктивних причин), прокурор зобов'язаний реагувати шляхом звернення до суду з обґрунтованим клопотанням про скасування вироку, постановленого на підставі угоди, а також ініціюючи притягнення винної у невиконанні умов угоди особи до юридичної відповідальності. Важливою гарантією прав і законних інтересів обвинуваченого, його захисника, законного представника є можливість апеляційного оскарження ухвали про скасування вироку, яким затверджено угоду про визнання винуватості з підстав невиконання обвинуваченим умов угоди або про відмову у скасуванні такого вироку.

9. Обґрунтовано внесення змін і доповнень до КПК України, а саме:

– ст. 58 доповнити ч. 5: «Участь представника потерпілого є обов'язковою у разі укладення угоди про визнання винуватості у кримінальних провадженнях, де передбачена письмова згода потерпілого – з моменту ініціювання укладення угоди.

Слідчий, прокурор, слідчий суддя, суд залучають представника потерпілого (фізичної особи) до участі в кримінальному провадженні у разі, коли потерпілий не залучив його»;

– ч. 2 ст. 469 доповнити словами: «...Слідчий, який здійснює досудове розслідування у кримінальному провадженні, зобов'язаний передати прокурору ініційоване підозрюваним клопотання про укладення угоди про визнання винуватості»;

– ч. 4 ст. 469 доповнити абз. 3 в такій редакції: «У випадку, коли є кримінальне провадження щодо юридичної особи, обов'язковою умовою укладення угоди про визнання винуватості з підозрюваним, обвинуваченим є відшкодування такою особою шкоди в інтересах юридичної особи»;

– ч. 6 ст. 469 викласти у такій редакції (частини 6, 7, 8 стануть відповідно частинами 7, 8, 9): «У разі звернення підозрюваного чи обвинуваченого з письмовим клопотанням про укладення угоди про визнання винуватості, прокурор зобов'язаний укласти угоду, або відмовити в її укладенні, про що вносить мотивовану постанову. Постанова про відмову в укладенні угоди про визнання винуватості може бути оскаржена вищестоящому прокурору особами, інтересів яких вона стосується, – підозрюваним, його захисником, законним представником»;

– ч. 4 ст. 474 доповнити абз. 2: «Перед ухваленням рішення про затвердження угоди про визнання винуватості суд під час судового засідання повинен з'ясувати в потерпілого, чи цілком він розуміє суть наданої ним письмової згоди прокурору на укладення угоди про визнання винуватості»;

– ст. 476-1 «Заходи безпеки, які застосовуються у кримінальному провадженні на підставі угоди про визнання винуватості» викласти у такій редакції: «1. За наявності достатніх даних про те, що підозрюваному або обвинуваченому, з яким укладено угоду про визнання винуватості, а також членам їх сімей та близьким родичам погрожують або можуть погрожувати вбивством, застосуванням насильства, знищенням чи пошкодженням їхнього майна або іншими діями з метою перешкоджання здійсненню кримінального провадження або з помсти за участь в ньому, прокурор, суд приймають в межах своєї компетенції рішення про застосування до зазначених осіб заходів безпеки. 2. Прокурор, суд попереджає підозрюваного, обвинуваченого, який уклав угоду про визнання винуватості, його захисника, законного представника, перекладача про неприпустимість розголошення відомостей досудового розслідування при укладенні у кримінальному провадженні угоди про визнання винуватості, а також відомостей, які стали їм відомі у зв'язку з її укладенням, про що відбирається розписка. Вирок суду про затвердження угоди у кримінальному провадженні, у якому застосовано заходи безпеки, не підлягає оприлюдненню в Єдиному державному реєстрі судових рішень».

Запропоновано доповнити КПК України ст. 336-1 «Затвердження угоди про визнання винуватості у режимі відеоконференції» викласти у такій редакції: «1. За наявності підстав, визначених пунктами 1–5 частини першої статті 336 КПК України, після призначення підготовчого засідання сторона захисту може заявити

клопотання про проведення підготовчого судового засідання в режимі відеоконферензв'язку з приміщення, яке відповідно до міжнародно-правових договорів є територією України. 2. За наявності підстав суд задовольняє клопотання про проведення підготовчого судового засідання в режимі відеоконференції шляхом скайп-зв'язку з відповідним повідомленням Міністерства закордонних справ України та призначає дату засідання з наданням необхідного часу для організації відеоконференції».

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

1. Трекке А. С. Зарубіжний досвід укладення угоди про визнання винуватості. *Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія: Юридичні науки*. 2016. Вип. 6-2. Т. 2. С. 112–117.
2. Трекке А. С. Понятие и сущность соглашения о признании виновности. *Право и политика*. Кыргызская Республика, 2017. №2. С. 138–144.
3. Трекке А. С. Підстави укладення угоди про визнання винуватості. *Актуальні проблеми вітчизняної юриспруденції*. 2017. Вип. 6. Т. 4. С. 189–193.
4. Трекке А. С. Застосування заходів безпеки у кримінальних провадженнях на підставі угоди про визнання винуватості. *Науковий вісник публічного та приватного права*. 2017. Вип. 4. Т. 4. С. 203–208.
5. Трекке А. С. Особливості укладення угоди про визнання винуватості у кримінальному провадженні. 2018. *Прикарпатський юридичний вісник*. Вип. 1. Т. 3. С. 213–218.
6. Трекке А. С. Деякі особливості підготовчого провадження щодо укладення угоди про визнання винуватості. *Особливості розвитку законодавства України у контексті євроінтеграційних процесів: Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Харків, 2–3 червня 2017 р.)* Харків: Східноукраїнська наукова юридична організація, 2017. С. 124–126.
7. Трекке А. С. Окремі обставини, що враховуються при укладенні угоди про визнання винуватості та її зміст. *Юридичні наукові дискусії як фактор сталого розвитку правової доктрини та законодавства: Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Київ, 7-8 квітня 2017 р.)*. Київ: Центр прав. наук. досліджень, 2017. С. 89–91.
8. Трекке А. С. Формулювання підозри чи обвинувачення та його правова кваліфікація як обов'язкові складові угоди про визнання винуватості. *Правові системи суспільства: сучасні проблеми та перспективи розвитку: Матер. міжнарод. наук.-практ. конф. (м. Львів, 16–17 листопада 2018 р.)*. Львів: Західноукраїнська організація «Центр правничих ініціатив», 2018. Ч. 1. С. 82–85.
9. Трекке А. С. Порухення умовами угоди прав, свобод чи інтересів сторін або інших осіб, як підстава для відмови у затвердженні угоди про визнання винуватості. *Реформування національного та міжнародного права: перспективи та пріоритети: Матер. міжнарод. наук.-практ. конф. (м. Одеса, Україна, 19–20 січня 2018 р.)*. Одеса: ГО «Причорноморська фундація права», 2018. С. 109–111.

АНОТАЦІЯ

Трекке А.С. Кримінальне провадження на підставі угоди про визнання винуватості. – Рукопис.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук за спеціальністю 12.00.09 – кримінальний процес та криміналістика; судова експертиза; оперативно-розшукова діяльність. – Університет державної фіскальної служби України. – Ірпінь, 2018.

Дисертацію присвячено комплексному дослідженню проблем вдосконалення інституту кримінального провадження на підставі угоди про визнання винуватості з огляду на нормативні положення чинного кримінального процесуального законодавства та теорію кримінального процесуального права України. Окреслено стан наукової розробки інституту кримінального провадження на підставі угоди про визнання винуватості, розкрито методологію проведення досліджень проблем здійснення таких кримінальних проваджень, узагальнено зарубіжний досвід укладення угоди про визнання винуватості, з'ясовано поняття та сутність угоди про визнання винуватості, підстави, процесуальний порядок та обставини, що враховуються при укладенні такої угоди. Розкрито особливості порядку здійснення судового провадження на підставі угоди про визнання винуватості, охарактеризовано правові наслідки затвердження та невиконання таких угод. Сформульовано авторські пропозиції до кримінального процесуального законодавства щодо удосконалення нормативного регулювання кримінального провадження на підставі угоди про визнання винуватості.

Ключові слова: угода про визнання винуватості, кримінальне провадження, прокурор, суд, підозрюваний, обвинувачений, укладення угоди, затвердження угоди.

АННОТАЦИЯ

Трекке А.С. Уголовное судопроизводство на основании соглашения о признании вины. – Рукопись.

Диссертация на соискание ученой степени кандидата юридических наук по специальности 12.00.09 – уголовный процесс и криминалистика; судебная экспертиза; оперативно-розыскная деятельность. – Университет государственной фискальной службы Украины. – Ирпень, 2018.

Диссертация посвящена комплексному исследованию проблем совершенствования института уголовного производства на основании соглашения о признании виновности учитывая нормативные положения действующего уголовного процессуального законодательства и теории уголовного процессуального права Украины. Определено состояние научной разработки института уголовного судопроизводства на основании соглашения о признании вины, раскрыто методологию проведения исследований проблем расследования и рассмотрения таких уголовных дел. Констатировано общность черт правовой регламентации указанных договорных процедур в национальном законодательстве и законодательстве стран континентальной правовой системы: получение

подозреваемыми (обвиняемыми) уменьшения обвинения или смягчения наказания в обмен на признание вины, которые имеют место до судебного разбирательства, или в связи с тесным сотрудничеством со следственными органами.

Установлено, что соглашение о признании вины – процессуально оформленная договоренность, которая заключается, с одной стороны, прокурором с целью оптимизации процесса выявления, пресечения, расследования и предотвращения уголовных правонарушений, а с другой – подозреваемым, обвиняемым, который предоставляет уголовно-релевантную информацию о совершенных им и другими лицами преступлениях, а также предоставляет другую помощь правоохранным органам с целью минимизации негативных для него правовых последствий за содеянное, в обмен на согласованное наказание.

Основаниями заключения соглашения о признании вины есть соответствующие условия, наличие которых будет достаточным на момент решения вопроса о заключении соглашения о признании вины: совершение лицом преступления, относящегося к определенной категории; признание лицом вины в совершении преступления, в отношении которого заключается соглашение; согласие сторон на заключение соглашения. Процессуальный порядок заключения соглашения о признании вины представляет собой комплекс определенных УПК Украины действий и решений, которые в своей совокупности являются составной институтом уголовного судопроизводства на основании соглашения о признании вины, а именно: установление оснований для заключения соглашения о признании вины; инициирование заключения соглашения о признании вины; непосредственное заключение соглашения; направление прокурором обвинительного акта с подписанным сторонами соглашением о признании вины в суд.

Соглашение о признании вины, как процессуальный документ, содержит обязательные и факультативные составляющие. К обязательным элементам содержания соглашения отнесены: указание сторон соглашения; формулировка подозрения или обвинения и его правовая квалификация; существенные для соответствующего уголовного дела обстоятельства; безоговорочное признание подозреваемым, обвиняемым своей вины в совершении преступления; согласованное наказание и согласие на его назначение; последствия заключения и невыполнения соглашения. Факультативным элементом содержания соглашения является указание обязанностей подозреваемого, обвиняемого по сотрудничеству в раскрытии преступления, совершенного другим лицом.

Установлено, что рассмотрение соглашения о признании вины проводится судом во время подготовительного судебного заседания при обязательном участии сторон соглашения с оповещением других участников судебного производства. Во время судебного разбирательства деятельность прокурора в уголовном судопроизводстве на основании соглашения о признании вины направлена на содействие осуществлению правосудия. Деятельность судьи по осуществлению правосудия на этом этапе имеет контрольный характер и заключается в проверке соглашения на соответствие требованиям уголовного и уголовного процессуального законодательства. По результатам проверки соглашения на соответствие требованиям УПК Украины и /или закона суд: 1) выносит приговор, которым

утверждает соглашение и назначает согласованную сторонами меру наказания, или 2) выносит постановление об отказе в заключении соглашения о признании вины. Следствием заключения и утверждения соглашения о признании вины для прокурора, подозреваемого или обвиняемого есть ограничение их права обжалования приговора, а для подозреваемого или обвиняемого – также его отказ от осуществления отдельных прав.

При наличии оснований полагать, что соглашение не выполняется или выполняется ненадлежащим образом (при отсутствии объективных причин), прокурор обязан реагировать путем обращения в суд с обоснованным ходатайством об отмене приговора, вынесенного на основании соглашения, а также инициировать привлечение виновного в неисполнении условий соглашения лица к юридической ответственности. Важной гарантией прав и законных интересов лиц, которых касается заключение соглашения прокурора, обвиняемого, его защитника, законного представителя, должна быть возможность апелляционного обжалования ими решения суда об утверждении / отказе в утверждении соглашения о признании вины.

Ключевые слова: соглашение о признании вины, уголовное судопроизводство, прокурор, суд, подозреваемый, обвиняемый, заключение соглашения, утверждение соглашения.

SUMMARY

Trekke A.S. Criminal proceedings on the basis of an agreement on the recognition of guilt. – *The manuscript.*

Thesis for a Candidate Degree in Law, specialty – Criminal Procedure and Criminalistics; Forensic Examination; Operational-Search Activity – University of the State Fiscal Service of Ukraine. – Irpin, 2018.

The dissertation is devoted to the complex study of the problems of improving the institute of criminal proceedings on the basis of the agreement on the recognition of guilt taking into account the normative provisions of the current criminal procedural law and the theory of criminal procedural law of Ukraine. The state of scientific development of the institute of criminal proceedings on the basis of the agreement on acknowledgment of guilty is outlined, the methodology of conducting researches on the problems of the implementation of such criminal proceedings is outlined, the foreign experience of concluding an agreement on the recognition of guilt is generalized, the concept and essence of the agreement on recognition of guilt, grounds, procedural order and circumstances, which are taken into account when entering into such an agreement. The peculiarities of the procedure for conducting court proceedings on the basis of the agreement on acknowledgment of guilty are revealed, the legal consequences of the approval and failure to comply with such agreements are described. The authors' suggestions to the criminal procedural legislation concerning the improvement of the normative regulation of criminal proceedings are formulated on the basis of the agreement on the recognition of guilt.

Keywords: agreement on the recognition of guilt, criminal proceedings, prosecutor, court, suspect, accused, conclusion of an agreement, approval of an agreement.

Підписано до друку 20.11.2018. Формат 60×84/16.
Папір офсетний. Друк офсетний.
Друк. арк. 0,9. Тираж 100 прим.
Замов. № 430.

Видруковано в Університеті державної фіскальної служби України.
08205, Київської обл., м. Ірпінь, вул. Університетська, 31